

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.

Vidékire postán szállítva:

Egész évre 12 frt — kr.
Negyedévre 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, január 5.

Fény pont a sötétben.

Fény támadt a sötétben, csillag az éjszakában, mikor Krisztus megszületett. Népek, nemzetek megbámulták az új, a fényes csillagot, királyok hajlottak meg ragyogása előtt és követték az utat, melyet kijelölt. Az utat a Megváltóhoz vezetett.

Fog-e fény gyulni a politikai szituációk sötétében? Fel tud-e jutni olyan csillag az égre, melynek fénye előtt meghajolhat a nemzet és az általa jelölt uton elindulhat a király, hogy elérjük a nehéz idők alóli megváltást?

Mert nehéz idők küszöbén állunk.

A kiegyezés csak provizórikus, hogyan lesz ez állandóan rendezve? Elszakadjunk Ausztriától? Jussunk van hozzá, igaz jussunk, de eszünk is, józan eszünk, mely feltudja érni a mostani viszonyokat és nem követeli a just. Szükségünk van még Ausztriára, hogy távol tartsuk Orosz- és Németországot. Jussunk az önnálló Magyarország, de 30 esztendei nemtörődomség adóssággal terhelve, a dákok-román, a pánszláv és pángermán eszmékkel, mely adósság most még fel emésztené, ha botorul kikövetel-nénk drága, apai jussunkat.

A gyámok felelőssek azért, hogy így kezelték jussunkat, de mi türtük az ilyen gyámságot.

Más kezelést, más kormányzást és nem fognak többé ilyen szituációk előfordulni.

Ki kell egyeznünk most Ausztriával, de hogyan? Ehhez kell egy új Deák, egy új csillag.

Feláldozzuk a 67-es kiegyezésből azon alkotmányos garanciákat, melyeket Deák szükségesnek látott Magyarországon önnálló államiségének megóvására és így járuljunk a király elé? Vagy mindent csak a királytól követelünk, mi nem engedünk semmit? Ki fogja össze olvasztani e két kérdést egy megnyugtató feleletre? Ki lesz az új csillag, kinek zsenije, fénye előtt meghajlik a nemzet és aki után bátran indulhat a király?

A parlament a régi jelszavak alatt küzd a régi erély nélkül, az idő pedig megváltozott. Csekély eltérések a pártok között hatalmas erőket tartanak lekötve, melyek nemzetünk büszkeségeiként tölthetnének magas és legmagasabb állásokat, míg így passzivitásra vannak kárhoztatva.

Hol a csillag, melynek fényénél megtalálnák egymást a pártok, mely felmentené a lekötött erőket, melynek ragyogása új nimbust adna a parlamentnek, új, komoly munka kedvet és átértett, átértett programot a képviselőknek?

Van a magyar parlamentnek sok tisztelt neve, vannak olyan tagjai kikre büsz-

keséggel tekint fel az egész nemzet. Ezek együtt működésére van most szükség, ezeknek a kezébe kell kerülni a hatalomnak, kikben bizik a nemzet, kikben bizhat a király. Nem elég most pislogó gyertya fény, olyan fényre van szükség, mely népek és királyok vezére lehessen.

Ettől a fénytől pedig nem csak azt kívánjuk, hogy ragyogjon, de kell, hogy a helyes utat világítsa meg. A bethlehemi csillag Krisztushoz vezetett és midőn utmutatása szerint jártak a népek és királyok, mindketten új dicsőséget nyertek. A nemzetek felszabadultak a krisztusi tanok nyomán, a királyok pedig Isten kegyelméből felszentelt homlokkal uralkodtak.

Érdek és közérdek harczából áll ki a mostani társadalom és a harcz nem szünhet azon társadalomban, mely így van berendezve. Követel itt mindenki, de áldozni nem akar senki. Vissza kell térni a keresztény elvek alapjára, az igazság és szeretet alapjára. Meg kell adni Istennek ami Istené, s királynak ami őt illeti és a nemzetnek ami boldogulására szükséges.

Igazság és szeretet kell az osztályozáshoz és meg fogja hozni a békét a nehéz helyzetben. A nemzet nem folytatja már a régi meddő gravámen politikát s a király fényesen kimutatta, hogy egyáltalában nem szándékozik elnyomni

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Modern angyal.

Irtá: Kincs István.

Angyal volt, valóságos angyal. Ha szárnya lett volna, hát beleröpülhetett volna akár a mennyország teljes közepébe. Ott is megcsodálták volna az ártatlanságát, a szerénységét, azt az áldott jó szívét.

Hanem hát a földön . . . no igen a földön rég kitorított már a világ ókulájából az idealizmus üvege s az élet ez a csalárd optikus a realizmus lencsáját tette helyébe. A világ, hogy először nézett rajta keresztül, nem tudta hányadán van, a megerőltetés akárhányszor faksztott szeméből fájó könnyeket, hanem lassan beletörődött: megszokta már, hogy szemüvege visszájáról mutassa neki most a képeket: azért nem látott az angyalban a patikus feleségénél egyebet.

Hanem Fényes Gabi angyalához mégis valóságos bucsut jártak az emberek. A szó szoros értelmében majdnem imádásra fogták vele szemben a dolgot. A patikus vendégszerető háza a város találkozóháza vált: a sürgönyhordó rendszeren itt kereste először az urakat — csak azután próbált szerencsét a lakásukon.

És Fényes Gabi rendkívüli megtiszteltetésnek vette először a dolgot. Titkon örülnie kellett neki, hogy a világból csak még sem ve-

szett még ki teljesen az erény iránti tisztelet elég biznyság rá, hogy az ő angyalához hányan járnak bucsut. Hanem a végén mégis mintha gondolkodóba esett volna.

Az őrangyalok szomorú sorsán kezdett évdőni. Mennyit erőlködnek szegények, mennyit oktatják az embereket! Mily szívesen vinnék őket a jóra s még is mennyi gazság terem a föld hátán! Lehetetlen, hogy el ne szomorodnának annak láttára.

És az ő angyala!

Nos igen, az is elszomorodhatik. Tisztelik, becsülik, hanem annak daczára nem sok épületessel szolgál a világ, mely őt körülveszi. Szeme itt is, ott is fönnakadhat egy-egy gyengeségen, amott a gyengeség meg már épen bűn számba megyen már. Lesz tán olyan is a társaságban, ki nem úgy veti föl rá a szemét mint kellene — — akarom mondani, ki azzal a tekintetével megsérti benne a férjét imádó asszonyt . . .

Más ember ily körülmények között boldogságát féltene, hanem Fényes Gabinak eszé-ágában se volt azt félteni. Ösmerte a feleségét. Ha más asszony lett volna, akkor talán féltette volna. De így — — az ő angyalát csak sajnálnia kellett. Hiszen a nemes lélek hódításainak tudatában csak elszomorodhatik: fáj neki a világ könnyelműsége.

És Fényes Gabi feleségének homlokán csakugyan mintha pillanatra árnyék ült volna. Oly lenge átlátszó árnyék, melyet a gyertya világa vet, ha előtte egy másik gyertya lángja

közbe nagyot lobban. Senki észre nem vette csak a szerető férj tekintete akadt meg rajta.

Szentül meg volt győződve róla, hogy az árnyból felleg, a fellegből hatalmas boru, abból meg legalább is kisebb fajta menyörgés lesz.

Hanem hát csalódott. Az az árny a mint megjelent, azon képen el is tűnt arról a tiszta homlokról. Az áldott asszony ajakára nem ült egyetlen panaszszó. Eltúrta az alkalmatlankodókat, még csak ki sem fakadt ellenük. Egyetlen szavából sem lehetett kivenni az áldott léleknek, hogy szomorúságot okoznak neki.

Pedig hát okoztak. Fényes Gabi nagyon is jól tudta azt. Szemrehányást tett önmagának, hogy annak az angyalnak miatta kell nap nap után annyi megpróbáltatást kiállania. Miért nem ragadja ki abból a körből, miért nem viszi messze, messze — valami kedves kis paradicsomba? Az volna egyedül a neki való hely. Ott azután igazán egymásnak élnének, egymásnak ketten, zavartalan, boldogan. A világ sivár lármája oda el nem hatna, a küzdő emberek vásári zaja megtört zsongás alakjában érne csak el hozzájuk s mint a patak mormolása csendes álomba ringatná el őket.

Fényes Gabi szíve hevesebben dobbant meg arra a gondolatra. Hm . . . hiszen ő tehetne valamit . . .

És megpróbált tenni.

Hétszám utazott, járt-kelt mindenfelé. Mintha kicserélték volna. Persze nem volt otthon maradása. S ha úgy közbe mégis egy-két napra megkerült, úgy ragyogott az orcája, mint a

a nemzetet, csak jó kezekbe kerüljön a nemzet bizalma és bizalommal forduljon azon kezek felé a király, akkor az új csillag fényénél ismét eljut a nép és a királyt a megváltáshoz, a nehéz helyzetből való kibontakozáshoz, mely után még erősebb szeretet fogja össze hozni a nemzetet és királyt.

P—y.

A függetlenségi párt bomlása.

— Ugron visszavonul a politikától. —

A kiegyezési provizorium úgy látszik befejezi a függetlenségi pártban azt a bomlási processust, melyen az egyházpolitikai reformok kezdettek. Néhány nap előtt még nagy hangon beszéltek a párt egységéről, sőt azt híresztelték, hogy az obstrukció formaliter is egyesíteni fogja a Kossuth pártot az Ugron frakcióval és ime az egyik feloszlás előtt áll, a másikat pedig belső harc emészti meg és teszi tehetetlenné.

Ma — mint országgyűlési tudósítónk tudatja velünk — két érdekes hír szállongott a Ház folyosóján a függetlenségi pártban e válságáról. Egyik arról ad hírt, hogy Ugron Gábor, a magyar parlamentnek évtizedeken át disze, lánglelkű szónoka, végleg visszavonul a politikai élettől. Bár nem voltunk párthívei Ugron Gábornak, csak sajnálni tudjuk az ő visszavonulását, a mint sajnáltuk azt is, hogy a Wolfnekek sokasága miatt nem jutott hely a mestani parlamentben. — Másik arról a válságról értesít, mely az obstrukció beszüntetése miatt a Kossuth-pártot érte. Régi keletű már e párt villongása, a tegnapi leszerelés csak megérlelte a válságot, mely nemcsak személyi jellegű gyűlölködésben bírja gyökerét.

A két tudósítást a következőkben adjuk:

Ugron Gábor levelet írt Bartha Miklósnak, melyben kifejti, hogy a többség olyan politikai romlottságot mutat, mely egyenesen kizárja Magyarország függetlenségének kivívhatását. Visszavonul a politikai élettől teljesen, ezt annál inkább

teheti, mert Bartha megválasztása folytán a pártnak meg van az alkalmja, hogy az ő vezetése alatt tovább működhessék, vagy pedig végleg feloszoljon. Köszöni az eddigi szíves támogatást.

A folyosón más hír is keringet: A tegnapielőtti értekezleten Justh harcoss beszéde után Kossuth állítólag lemondott elnöki állásáról. Justh erre távozott s ekkor Komjáthy is lemondott az alelnökségről. A függetlenségi párt azonban Kossuth lemondását nem fogadta el.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 5.

Az öt villamos iv-lámpa ismét kigyuladt, mintha csak este volna. Még így is szürkéség borul a képviselők fölé. Szilágyi Dezsőnek nem igen volt bejelenteni valója. Azonnal áttértek a provizórium részletes vita folytatására.

Kossuth Ferencz volt az első szónok, aki azzal kezdte, hogy ő tegnapi nyilatkozatában a párt leszerelését tisztán csak az általános vitára értette annál is inkább, mert az egyes szakaszokon módosításokat akar tenni, még pedig az Apponyi fejtegetéseinek szellemében; de minnek nyujtaná be a módosítást, hiszen a többség talán magyarázatot annak visszautasítására, e visszautasítás pedig megsértené a törvényt s a leszavazás meghazudtolná a törvénynek azt a magyarázatát, melyet Apponyi adott s a melyet a kormány párt hallgatóság elfogadott. Csakis stilári módosításokat nyujt hát be, egyet az 1. §. végéhez, kihagyandónak óhajtván abból az »eddig még« szavakat, a másikat, mely szerint az 1. §. 2. pontjában foglalt s a vámszövetség állapotára idézetek hagyassanak ki, az idézni kívánt törvények rendelkezései egész tartalmukban fölveendők a szövegbe.

Még egy harmadik módosítása is van, a mely a miniszterelnökség tegnapi módosításának változtatását jelenti. Bármennyire okszerűnek és a törvény logikájából folyók is emódosítások: még sem bizik abban, hogy a kormány párt megszavazza. A miniszterelnök tegnapi nyilatkozatára — — —

Pulszky Agost a pénzügyminiszter mögött s beszélget.

Eötvös Károly rá kiált: Tisztelt előadó ur, Öntől egy kis türelmet kérünk, a székben a helye. (Nagy derűtlenség.)

Pulszky: Kérem, sietek vissza. (Megújuló derűtlenség.)

Kossuth: — — a kormány a legfontosabb javaslatokat mindig oly időben nyujtsa be, mikor már alig van idő a tárgyalásra. Ez az ellenzéknek ellenőrzési jogából való kifosztása egyrészt, másrészt a parlamenti mérközéstől való félelem. A felelősség a történekeért a késedelmes kormányt illeti, nem a szélsőbalt. Különben ex-lex állapot nincs is, mert az 1867: XII. tcikk 68-ik §-a szerint most önálló vámtérület van. A miniszterelnök tegnapi kijelentése, hogy t. i. a szélsőbal vivmányait a korona ellenére akarta kivinni, — nem érthető másképp, mint hogy Bánffy fölteszi a koronáról, hogy a nemzet hasznára szolgáló vivmányokat kész megakadályozni. »Nem helyes a koronától vivmányokat követelni — mondta Bánffy. Hogyan? Hát az egyházpolitikában lehetett? A czitált kifejezésért, ha tehetné, rendreutasítaná Bánffy. A világosság, az ész és a logika nevében kéri módosításának elfogadását. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Lukács László pénzügyminiszter: Nem akarta meghosszabbítani az általános vitát, azért nem beszélt eddig. Mindezt föntartja, amit a pénzügyi bizottságban mondott. Végre tisztázni kellett a helytelen közgazdasági feltevéseket, amelyekből politikai jelszavakat gyártottak. Ez az ő részéről kötelesség teljesítés volt. Elmondja azután, hogy a kormány már 1896. szept. 30-án megindította a kiegyezésre vonatkozó tárgyalásokat. Azóta négy osztrák kabinettel tárgyaltak. Az első provizórium javaslat elfogadása után, tekintve, hogy Ausztriában még a javaslat tárgyalására se volt kilátás, beadták a második provizórium javaslatot, melyet most tárgyalnak. A kormány tehát indokoltan és helyesen járt el.

A bankkal 1897. elején történt a megállapodás. A felséghez 1897. márczius 5-én terjesztették az összes javaslatokat előzetes szentesítés végett. Ezeket a javaslatokat nem terjesztették a Ház elé, mert a kvótában nem volt megállapodás. A két kormányknak kellett volna egymás közt egyezkedni, de Ausztriában a nyelvredeletről nagy politikai zavarok támadtak s az osztrák pártok *junktumot* köve-

prózaí embereké csak akkor szokott, mikor megütik az egész lutrit.

Az asszonynak persze nagyon is föltűnt mindez. Nem tudta hányadán van ő Gabijával. Azért végtére szóvá is tette a dolgot.

— Egészen megváltoztál egy idő óta, kedvesem — kezdte elfogult hangon.

— Lehet, nagyon is meglehet, galambom, mert jobban szeretlek, mint valaha — volt a patikus válasza, miközben szívéhez szoritotta szép feleségét.

Igazán megható kép volt, a mint keblére hajtotta az az angyal szép fűrtös fejét.

— Bizonyosságát is adom lelkem, véghetetlen szerelmemnek — folytatta Gabi.

— Nos, — kérdé az asszony kedvesen.

— Nos igen, régen tudom, galambom, hogy te nem vagy a világnak való. Szereztem számodra paradicsomot, hol virág nyílik, madár dalol . . . ember meg nem talál, ki drága perczeidet megsomorítsa.

— Mit beszélsz? — emelte föl fejét kíváncsian az asszony.

— Semmit. Eladtam a patikát.

— Eladtad?! — kiáltá magánkívül az angyal — és mi . . . miért adtad el?

— Hogy az árán szerzett birtokon zavartalanul élvezhessük a mi boldogságunkat. Ezzel az áldozattal tartozom neked, édes angyalom és én azt szívesen meghozom.

Az asszony nem szólt. Némán meredt maga elé.

És Fényes Gabi boldog volt. Tudta, hogy az az asszony nem talál szavakat, mivel köszönetét és háláját kifejezze. De hiszen így

meghatóbb, százsorta nemesebb a köszönet. S a férj homlokon csókolta feleségét.

Atköltöztek.

A várost felcserezték Zalavár megyének egy elrejtett zugával, hová a vándor madár alig talál el, mikor tavasszal hosszú utjáról elhagyott fészkeire ismét megtér.

És igaza, nagyon igaza volt Fényes Gabinak, mikor azt mondotta, hogy itten nem zavarják őket. El nem vetődött oda más két lábu teremtmény a béreseken kívül, mint a fárabéli kántor, mikor a konvenczióját szedte, hanem az is idejében odább állott, nehogy az éjszaka ráterítse fekete lepedőjét az utakra s ott is csapást gyanítson, hol a szekér tengelyig merül a sárba. Hanem különben paradicsom volt a fészkek, valóságos éden. Csak hogy mire a virágok elhullatták szirmaikat, mire a madarak szebb hazába költöztek, mire az ágakról levél helyett zuzmarát rázott le a szellő, a kőd méternyire beleásta magát az amugy is istenkísértő utakra, a szálló fehér pihék meg lassu méltósággal kezdtek libegni az ablakok előtt, akkor az utolsó kő se hibázott már a kínai falból, mely őket a nagyvilágtól elkülönítette.

Hanem azt a falat valaki mégis megmászta. — Az a valaki angyal volt.

Fényes Gabi jó reggelt megy mondani az ő kedves kicsikéjének, nesztelen sompolyog be a nyitott ajtókon, — hanem c-öpp oka se volt lábujbegyen járni. Nem volt, kit zavart volna kongó léptei neszével. Az ágy érintetlen, az asszony meg sehol.

Az asztalon nyitott levél.

Fényes Gabi egész gondtalan nyu! utána. Beletekint s olvasni kezdi. De hogy a szavak sorokba olvadnak, a sorok megszaporodnak, szegény ember szemei elhomályosodnak. Két könnyesepp áthatlan fátvillal takarja le pillantását; lábai nem bírják többé, székre rogy s két kezébe temeti arczát.

Jól teszi. Különben még meg találna valaki látni, mekorra barázdákat szántott reája a fájdalom.

Bizony furcsa levél volt az! Az asszony azt írja benne, szépen köszönteti s ne haragudjék meg reá, mert ő, Isten látja lelkét, nem vallotta már ki tovább azt a paradicsomi boldog életet: elment kicsit körülnézni a világban. Magyarul azt szokták az ilyenre mondani, hogy elszökött.

— De olyan istentelen komisz utban! — tört ki végre keserűen Fényes Gabi, a csalódott férj.

Mintha bizony nem volna könnyű az angyalnak! Könnyű haj! átröpülnie a kínai falon a szép asszonynak, mikor szárnyat növeszt neki az unalom.

Tedd le Gabi, tedd le az idealizmus ókuját, most már az fakaszt könnyűt a szemedből, vedd helyébe a realizmus bennségét s azon keresztül jobban látod, könnyebben megbírálnod az életet. S ha megbírálnád és megismerted, hogy az ést az őrdögöt és angyalt egy formán szép leánynak festi, akkor letörölöd a fájdalom harmateppjeit szemedről s kacagni fogsz, kacagni keserűen.

teltek, a mit a magyar kormány taktikai okokból nem akart elfogadni. Az ősszel már nem volt idő törvényjavaslat benyújtásához, azért fordult a kormány a provizoriumhoz.

Polonyi azt állította, hogy nem lett volna szükség provizoriumra, hanem a kormány egyszerűen életbe léptethette volna az önálló vámterületet. Hogyan? Rendelettel, hiszen akkor azon tanakodnának!

Polonyi: Törvény alapján!

Lukács László: Polonyi azt mondta, hogy a vámterülethez két dolog kell: vám és terület, pedig három kell, vám, terület és tarifa. (Derűtség).

— Az hiszen a vám!

Lukács: Oh, nem. A vámokat bizonyos tarifa alapján lehet megállapítani. Én azt nem mondtam, hogy 1898. január 1-én beáll az önálló rendelkezés. Nem mondhattam, hiszen a törvényhozások nem állapodtak meg, hogy a közös vámterületet, vagy az önálló vámterületet akarják-e. Én csak azt mondtam, ha Ausztriával nem jöhet létre megegyezés, úgy megfelelő és helyes megállapodásokat lehet létrehozni az önálló vámterület érdekében. (Hosszas éljenzés a jobboldalon).

Polonyi Géza személyes kérdésben szól, Szavainak helyreigazításul csak azt mondja, hogy ő sohasem helyezkedett a vámháború álláspontjára. (Helyeslés balról).

Eötvös Károly: A pénzügyminiszter beszédében megnyilatkozott a bölcs tanító, a ki a függetlenségi pártot jó tanácsokkal látja el az élet útjain, a történelméről, a ki 1893. januárjától elmondotta az eseményeket és végre itt-ott megszólalt a pénzügyminiszter is. Jó lélekkel mondhatja, hogy a pénzügyminiszter tanítónak nem elég bölcs, történetirónak nem jó, de legrosszabb mint pénzügyminiszter. (Zajos derűtség). A mi azt a nyilatkozatot illeti, hogy nem vett részt az általános vitában, arra nézve kijelenti, hogy azt senki se vette észre.

Elítéli a kormányt a mulasztásokért, mert hiába igéri, hogy a ker. miniszter be fogja nyújtani az előzetes tanulmányokról szóló jelentést, nem erre van szükség, hanem arra lett volna inkább gondja a kormánynak, a mire most Enyedy határozati javaslatát által utasította magát. Ha elismeri, hogy szükség van arra a javaslatra, akkor egyben elismeri azt is, hogy mulasztásokat követett el. A pénzügyminiszter azt mondja, hogy igen természetesen nem tette meg a kormány az önálló vámterületre való átmenethez a szükséges előkészületeket, mert mindenki arra készülődik elő, a mit helyesnek és kívánatosnak tart.

Azt a kormányt, a mely kívánatosnak tartja a háborút, azt fel kell akasztani. (Zajos derűtség). A szakaszt nem fogadja el.

Az osztrák-alkotmány válság.

Nálunk sikerült elhárítani az alkotmányt fenyegető válságot, azonban Ausztriában az alkotmányosság csődöt mondott. Most kiderül, hogy három évtized alatt nem tudta áthatni a nép rétegeit, nem tudta átformálni az egyeduralomhoz szokott gondolkodásukat, sőt mi több, az alkotmányosságot, a helyett hogy közkedvelté, féltett kincsévé lett volna, semmibe sem vették, sőt megvetett és utóbb botorul eldobott tehernek tekintették. Legalább ezidő szerint úgy látszik, mintha senkisésem keseregne a népszabadság ezen eminens tényezőjének elvesztése fölött.

A gondolkodók előtt a dolgok ilyen fejlődése s a dekompozíció szükségszerű volta rég ismeretes volt. Egyébként alkotmányos irányu lapok már régebben fejtették az alkotmányosság tarthatatlanságát. Némelyik, miként a Badeni volt miniszterelnök organuma s állítólag a legfelsőbb és felsőbb körök kedvenc lapja, a *Reichswehr* még tovább megy s az alkotmányosság létrejöttének elhibázott voltát feszegeti.

Ökoskodása olyan érdekes, hogy kötelességünk megismertetni vele olvasóinkat.

Az alkotmányosságot — ugymond — Ausztriában egyetlen tollvonással léptették életbe. Egyszerűen ráállították az új falakat a régi falakra. Az épület modern lett ugyan, de nem volt mély alapja, mert nem gyökeredezett a múltban.

Az eszme szép volt. Az alkotmányosságot a nép javára, a munka és haladás számára készítették, nem pedig a népek küzdő terület, verekedések színhelyéül. A parlamentárizmushoz fűzött reménynek Ausztria alkotmányossága tulajdonképpen sohasem felelt meg teljesen. A politikai tanakodásoknak mindig több időt szenteltek, mint a munkának. És ebben rejlett a parlament születésétől fogva halálos betegségének csiréje. Majdnem megváltásnak kell tekinteni azt az újabb tollvonást, a mely az alkotmányosságot megszünteti. Tollvonásból lett, attól szűnik meg.

Itt fölmerül az a kérdés, vajjon nincs-e rá mód, hogy az alkotmányosság eredeti rendeltetésének, a népek boldogításának visszaadassék? A válasz erre az, hogy az osztrák parlamentárizmus lényeges átalakítás nélkül céljának megfelelni nem képes, mert mindig hiányzott belőle az éltető levegő s a világosság, ellenben állandóan bentlakott a pártszenvédelel.

De talán nem is a formájában, hanem a szellemében van a hiba. A szétzúllás közvetlen oka gyanánt mutakozó Badeni-féle nyelvrendelet csak szimptoma, de nem lényeg volt, csak az a csöpp, mely a csordultig telt kehelyből a kiáradáshoz még hiányzott. A dolgok magyarázata sokkal mélyebben rejlik. Megkísérjük magyarázatát adni.

Midőn 1867. Szilveszter estéjén az alkotmányosságot létrehozó történelmi nevezetességű tollvonás az osztrák örökös tartományok közjogát megváltoztatta, egyszerre fölmerültek a politikai életnek addig szunnyadt ellentétei. Az abszolutizmus, a demokrácia, a liberálizmus, a klerikalizmus, a cenzuralizmus és a föderalizmus, másfél a német hegemonia és a nemzetek egyenjogosítása, mind be akart vonulni az új parlament mindenki befogadására kész épületébe. Be is vonulhatott volna mind, de mindenkinek engedékenységet kellett volna magával vinnie.

Nem így történt. A liberálizmus karon fogta a német cenzuralizmust s elfoglalta a talajt, a többiek kint rekedtek és fogcsikorgatva figyelték a dolgok fejlődését.

Ez erőszak volt ugyan, de megbocsátható lett volna, ha a liberálizmus jóakarattal előbb berendezte volna az állam épületét s azután adott volna helyet a kinn rekedteknek, de a liberálisok önzéstől eltelve nem is gondoltak arra, hogy másnak is helyt adjanak. Így kapott lábra a liberálisok párturalma s így mondták az államot boldogítóknak mindazt, ami tulajdonképpen csak a pártot összetartani volt hivatva.

Ha a liberalizmus legalább azt tette volna meg, hogy a német nyelvet a német hegemoniát megillető magas piedesztálra állítja, a parlamentárizmus talán megmenekül a váltásig. Akkor a jelemes és fegyelmezett német tisztviselői kar kezéből nem siklott volna ki a hatalom.

De a liberalizmus ezt nem tehette, mert hiszen ő 1848-ban született relyteljes származásu parvenü, a ki nagyatyjaként a francia forradalmat tiszteli. A liberalizmus körülszövelte magát a parlamentben. Így lett az alkotmányosságból pártmuralom.

Valamennyi politikai párt közül éppen a liberálizmus állott legtávolabb a jogosultságtól, hogy Ausztria fölött uralkodjék. Legtávolabb állott, mert: a liberálizmustól legtávolabb áll a dinasztikus érzület, a katolikus hit és konzervatív szellem, mely tulajdonságok évszázadok óta voltak az uralkodók Ausztriában. Az állami raison megkívánta volna, hogy a parlamentárizmust ezekre az alapokra fektessék. De a liberálizmus nem törődött a népek radicizójával, hanem halomra döntött mindent, hogy a romok helyére tetszetős palotáját felépíthesse. Lassankint elhitették a néppel, hogy üdvösségét csak a liberális eszmék érvényesülésében találhatja.

Az alatt a tíz év alatt, míg a liberalizmus korlátlanul rendelkezett, növelte a parlament

hatalmát, de körül határolta a korona jogait. Emelte a monarkia hadseregének tekintélyét és behozta az általános védkötelezettséget, de gondja volt rá, hogy a hadügyi szükségletek engedélyezésénél a parlament hatalmát figyeltesse. Bosznia és Hercegovina megszállásakor ellenállást foglalt. Az iskolából nemcsak a papokat, de a keresztet is kiküszöbölte és nevelt magának egy félművelt, mindenre kész stréber tanítói kart.

Nem csoda, ha a vallásosság és a közérkölcsök a liberálizmus alatt hanyatlottak. Végre saját képére alkotta a sajtót, melynek nem volt többé szent semmiféle közérdek, csak a liberálizmus.

Ezek az okok csak gyászos okozatot szülhettek. A liberalizmus és a nép érzülete közti nagy ellentétből származik minden baj, mely Ausztriát fenyegeti.

A politikai és nemzeti ellentétek kiélesedése az egységes állameszme elhalványulása, a pártok féktelen önérdeke, a politikai krízisek és harcok bekövetkező hosszú sora, egyszóval Ausztria reménytelen állapota, mind ennek a következménye.

A német liberálisok törekvése elejétől fogva ellenállásra hívta ki azokat a pártokat, a melyek tradíciókra hivatkozhatnak. A föderalizmus a történelmi alapon való továbbfejlesztést követelte. A klerikalizmus a nép érzületére akart építeni. A feudalizmus a demokrácia ellen küzdött, a nemzeti pártok történelmi és természetes alapon állottak. Mindannyian tömörültek a liberálizmus ellen. Pedig ezek voltak a választók.

Az idők változtak, az antiliberalis *Hohenwart*-kormány hirtelen más irányba akarta az állam lavírozó hajóját vezetni, a mi azonban nem sikerült. A Hohenwart-kormány rövid uralom után letűnt és csak az egy axiomát hagyta maga után, hogy Ausztriát alkotmányos állammá formálni nem lehet, üdvösségét Ausztria csak is az alkotmányos intézmények czélszerű fejlesztésében lelheti. A mi más szóval kifejezve: abszolutisztikus alkotmányosság.

Hohenwart után nemsokára *Taaffe* következett. Tizenkét évig törekedett arra, hogy Ausztria alkotmányát a tradíciókhoz idomítsa. Nem sikerült. Csak annyit tudott elérni, hogy a parlament dolgozott, de ezt is csak azáltal érte el, hogy pártonfelüli, mondják császári kormányt alakított. *Taaffe* munkája teljesen csak az esetben sikerülhetett volna, ha a liberálisok nem tartották volna kezükben a sajtót, mely kénye-kedve szerint alkotta a közvéleményt. *Taaffe* minden törekvése a liberális sajtó ellenállásán szenvedett hajótörést. A liberálizmus második hatalmi eszköze a parlamentáris tárgyalás, a házszabály számtalan paragrafusával, melyeket senkisésem tudott nálánál ügyesebben kezelni, Harmadik hatalmi eszköze a tisztviselői kar volt, melyet protekcióval és soron kívüli előreléptetésekkel korrumpált.

Ilyen eszközök ellenében hiába küzdött *Taaffe*. A liberálizmus a sajtó és a tisztviselők segítségével mindig győztes maradt, olyannyira, hogy a köztudatba ment át, miszerint a sajtó és a tisztviselői kar nem a köz, hanem a párt szolgálatában áll. *Taaffe* a választási reform következtében bukott meg.

Az utána következett *Windisch-Grätz* kormány rövidéletű volt, bukását a Cilly-i gimnázium okozta.

Következett *Badeni*, a ki a liberálisokkal szemben találta magát. A liberálisok folytatták azt dörmögték Badeni fülébe, hogy válaszon, békében vagy háboruban akar-e velük élni. A legfontosabb politikai kérdések, ezek között a kiegyezés is háttérbe szorult. Ekkor emberelte meg magát a *Keresztény szocialisták* pártja s a liberális párturalom napjai meg voltak számlálva. A liberális párt megérezte a veszedelmet. Tudta, hogy a keresztény szocialis párt ránézve azért veszedelmes, mert a régi osztrák tradíciókból sokat ölel föl magába.

Az osztrák parlamenti viszonyokban a bécsi városi események képezték a forduló pontot. *Lueger* fogadtatása a Hofburgban és később megerősítése a polgármesteri székben, ezek voltak liberális szempontból véve a Badeni

kormány bünei, melyekért nem remélhetett bocsánatot. Az uralomhoz szokott párt minden rendelkezésére álló eszközzel kisebbité Badeni tekintélyét éppen az új választások előtt.

Időközben megváltozott a választási törvény. Az V. kuria — a szocialisták — tényezővé lettek a törvényhozásban. A liberálisok helyen a szocialista jelöltek érdekében küzdöttek. Az új házban a liberalizmus már nem rendelkezett a biztos többséggel, melylyel mindent keresztül lehet vinni. E miatt kellett a liberálisoknak a nyelvrendeletbe belekötöni. Hirtelen kijelentették, hogy a németség és vele Ausztria veszedelemben van. Felköltötték, föllázították a szenvedélyeket csak azért, hogy az uralmat megtarthassák és Badeni megbukjék. A nyelvrendelet visszavonása náluk nem cél, hanem eszköz. Ha a nyelvrendeletet visszavonnák, ez tényleg az állam meghódolását jelentené a kisebbség terrorizmusa előtt. De ha ez a képtelenség megtörténne is és a liberálisok újból uralomra jutnának, Ausztriából mégsem lesz alkotmányos állam, mert a mélyen gyökerező dinasztikus érzés, a katolikus jelleg, a konzervatív szellem megint nem jutna érvényre.

Figyelembe veendő még az időszerűség kérdése. A bukófélben levő liberális párt nem találhatott volna jobb alkalmat akciójára, mint a nyelvrendelet okozta elégedetlenséget és a küszöbön álló gazdasági kiegyezést. Ezekbe kellett belekapaszkodnia, ha csak nem akart rezignáltan dicstelenül kimulni. Ausztria válságos helyzetéért tehát egyedül a liberális párt a felelős. Ez a párt vitte annyira Ausztriát, hogy fennálló államjoga megingott és hogy rendkívüli eszközökkel kell kormányoztatnia.

De ha már benne vagyunk a változásokban, mondjuk ki legalább nyíltan, hogy milyen alkotmányra van szüksége Ausztriának. Ez az alkotmány olyan legyen, hogy a korona fölényét minden irányban megvédje s a koronának valóban uralkodási kört biztosítson. Akkor a korona olyan kormányt fog állítani, a melylyel akarataát érvényesíti és a mely nem lesz kenytelen minduntalan parlamenti esélyekkel, pártalakulásokkal stb. számolni. Akkor be fog következni, hogy a parlament üdvös törvényalkotás, nem pedig pártharcok színhelye lesz. Az egészséges fejlődésnek azonban legnagyobb akadály a sajtó. Sajnos, de való, hogy valódi osztrák érzésű sajtó, mely a liberálisok harmincz év óta kifejtett sajtóját ellensúlyozhatná, nincs. Az osztrák érületnek tehát nincs organuma, melynek útján a néphez szólna s az új érárt előkészíthetné.

Az államalkotmányunk újból fölépítése nehéz, majdnem legyőzhetetlen föladat, mert a liberális Ring, — mely a sajtó útján a választópolgárt, a parlamentet és a kormányt összetartja — szervezetében nem gyengült meg. A távolban azonban már látjuk az új Ausztria képét. A dinasztikus érületre alapított becsületes politikát; a keresztény hittről és konzervatív szellemtől áthatott közéletét, melyből becsületes és munkaképes parlament fog kiderülni s melyet egy valóban osztrák sajtó támogat munkájában. Így kell jönnie, mert csakis így válhatik a parlament az állami hatalom alkotó középpontjává.

Ez azonban a későbbi idők képe. A főkérdés az, hogy mi lesz a közel jövőben. Erre igyekszik felelni a *Neue Revue*, mely leírva a mostani állapotokat, azt mondja, hogy a többséghez tartozó pártok törekvése a központi parlament teljes meghiusítására irányul. Ha céljukat érnék, akkor egy neme a központosított föderalizmusnak állna elő. Tizenhét parlament működne, melyek delegátusokat küldenének ki a magyar delegátusokkal való tárgyalás céljából. Ez azonban nem helyes megoldás, mert ezek a delegátusok támasz nélkül és erőtlennül állnának az egységes magyar parlament kiküldöttjeivel szemben. Kénytelenek volnának bölintani ahhoz, a mit a budapesti urak diktálnak.

Nem az a kérdés tehát, hogy centralizmus vagy föderalizmus váltsa-e föl a jelenlegi tartathatatlant formát, hanem hogy abszolút-uralom legyen-e, vagy erős parlament és egészséges alkotmányosság. Mindenesetre az utóbbi volna jobb, ha lehetséges. Minthogy azonban közelebb

állunk az abszolutizmushoz, mint az alkotmányossághoz, talán jobb volna abszolutisztikus uton keresni a kibontakozást az alkotmányosság felé.

Ezt két módon lehet elérni. Az első mód a következő: A császár elrendelné az általános szavazati jogot, melyet a birodalom összes népei ujongva fogadnának, felosztalná a parlamentet és elrendelné a választásokat. Az eddigi szájhősök nagy gondját képeznék, hogy eddigi magaviseletüket igazolják és új mandátumot szerezzenek. Ez uton demokratikus parlament jönne létre. Minthogy azonban az általános szavazati jog elrendelése rendeleti uton tulajdonképpen államcsiny, ennél fogva a korrekt elemek fázna tőle, de meg nem is látják érdemesnek egy demokrata parlament miatt államcsinyt elkövetni. A föderaliztikus parlamenttel az alkotmányosságnak legalább némi látszatát lehet megmenteni.

A második mód szerint a császár felosztalná a parlamentet és hat hét alatt kiiratná a választásokat. A választás megtörné a lengyeleket és a cseheket, mert hiányoznék a kormány támogatása. A legutóbb volt majoritás ugyan még mindig kormányképes lenne, de nem volna intranzigens és nem tenné lehetővé a parlamentáriszmus egészséges átalakítását.

Jellemző az osztrák állapotokra, hogy a liberális párturalom változatlan megmaradása mellett egy betűt sem irnak, ámbár a sajtó majdnem kizárólag a liberálisok kezében van.

Előfizetési felhívás.

Negyedik évfolyamába lépett a **»Tiszantul«**. A nagy közönség megismerte, megszerette és felkarolta a lapot. Nincs szükség azért hosszas programra.

A politikában pártoktól függetlenek vagyunk. Ha azt látjuk, hogy a kormány intézkedése igazán az ország javát akarja előmozdítani, nem habozunk helyeselni és támogatni azt. De ha törvényben gyökerező jogainkat támadja, ha a kath. vallás ellen tör, ha az ország és polgárainak javával ellenkezik: — nem késünk felemelni tiltakozó szavunkat.

Az iparos és gazdaosztály érdekeinek védelme a nemzetközi tőke tulajkapásai ellen, a tisztességes munka és a munkások védelme a hazátlan szocial-demokraczia jogtalan követeléseivel — a mi programunknak lényeges részét képezik.

Hazafias nemzeti és vallásos szellem minden irányban a mi jelszavunk.

Társadalmi, megyei és városi ügyekben nem klikk, sem magán érdeknek helyet nem adunk.

Költséget és fáradságot nem kimélve azon iparkodunk, amint tettük eddig is, hogy a főváros, a külföld és a vidék eseményeiről idejében, hiven, lelkiismeretesen és részletesen értesítsük olvasóinkat. Országgyűlési és távirati tudósításainkat a vidéknek egyetlen lapja sem mulja felül.

A jó irányu szépirodalomnak előmozdítása gondoskodásunk és áldozatkészségünk kiváló tárgyát képezi.

Meggyőződhetett a közönség, hogy kiadóhivatalunk mily nagy áldozatot hoz, midőn ily magas színvonalon álló lapot ad olvasói kezébe. És azért remélhetőleg méltányolni és támogatni fogja ebbeli törekvését kiadóhivatalunknak és szerkesztőségünknek.

Lapunk előfizetési ára újévtől kezdve 2 frittal magasabb lesz ugyan, de még mindig olcsóbb bármelyiknél.

Az előfizetési árak a következők:

Helyben kiadóhiv.-ból átvéve:	Helyben házhoz hordva:
Egy évre 8 forint.	Egy évre 10 forint.
Negyed évre 2 forint.	Negyed évre 2 ftt 50.

Vidékre:

Egy évre 12 forint. | Negyed évre 3 forint.

A „TISZANTUL“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Beharangozó!

— Kérem a négyesre — kérem csak felállni!
 — Kontra párt keresünk — nem lehet találni!
 — Siessünk! instálom!... rendbe vagyunk végre?
 — Jóska! hát kezdhetjük!
 — Hüzszsuk mi mánt! mért ne?
 Kezdődik, kezdődik a legtarkább korszak.
 Bomolnak egyaránt a jók meg a rosszak.
Carneval hercegnék virradt fel a napja.
 Tánczra kél mindenki, apraja, meg nagyja.
 Elit-bál, kofa-bál, tánczkoszorú, kólon
 Tarka sorban, rendben egymást érik folyton.
 Pinczerek, csaposok, főzőnők és dajkák,
 Bálterem kilincsét kézről-kézre adják.
 Tüzoltók, altisztek, kéményseprők, pékek,
 Mosónők, — az ifjak csak úgy mint a vének.
 Hordárok, kovácsok, asztalosok bábák, —
 Czipészek, a szabók, mind sorukat várják.
 Rémséges hosszú sor, tán nem is lesz vége.
 Hol vagy hát hushagyó? bizony messze még-e.
 Hölgyeim, uraim, rajta! int az óra!
 Leszen bál tömérdek, látogassák sorra.
 Vigadjanak; ó hisz nincs párja a táncznak.
 Hódoljanak önként a farsangi láznak.
 Szivemből kívánom, bár minden tour vége
 Boldog házasságba jutna be, mint révbe.
 Bokros örömeiket! leányok és ifjak!
 De mi velünk mi lesz — kik a névsort írjuk?!

Buksy.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

A vasárnapi népszerű felolvasások tárgysorozata január hó első felében:

1898. jan. 9. Vasárnapi népszerű felolvasás. Tartja dr. Szombati István: »Arany Toldija« d. e. 11—12-ig.
 1898. jan. 16. Vasárnapi népszerű felolvasás. Tartja dr. Edelman Menyhért: »Az alkoholizmus orvosi, közegészségügyi és nemzet gazdasági jelentőségéről« d. e. 11—12-ig.

Január 8. A »Kereskedelmi Csarnok« estélye.
 > 8. Réti Nép kör bálja a Zöldfában.
 > 8. Gyermekek bál a Fekete Sasban.
 > 9. A dijak-egylet évzáró közgyűlése a megyei árvaszek tanácstermében d. u. 2 órakor.
 > 13. Városi közgyűlés.
 > 16. Az ipartestület tánczestélye a Sasban.
 > 18. Harmadik jogász estély a Zöldfában.
 > 22. Tiszti estély.
 > 30. A Szigligeti-társaság felolvasó ülése.
 > 30. A katolikus kör közgyűlése d. e. fél 11 órakor.
 Február 1. Városi bál a Sasban.
 > 5. A »Kereskedelmi Csarnok« estélye.
 > 6. A 48-as Nép kör tánczestélye a Zöldfában.
 > 19. Tiszti estély.

Felkérjük t. előfizetőinket, kiknek előfizetése az év végén lejárt annak mielőbbi megújítására, hogy a szétküldésben fennakadás ne történjék.

* **Vizkereszt.** A r. kath. egyház ma ismét ünnepet ül, Vizkeresztet. Három királyok ünnepének is nevezik e napot annak az emlékeztetere midőn a keleti csillag által vezetve a három király ajándékokkal kedveskedve felkeresték a kisdéd Jézust s leborulva imádták. A templomokban már tegnap délután végezték a vizszentetést, azonkívül szokásos az ajtók fölé az évezámot és G. M. B. (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) betűket felírni a három király emlékére. A templomokban ünnepélyes istentiszteletek lesznek az ünnep alkalmából. Istentiszte-

let alatt a templomokban gyűjtést rendeznek az afrikai missziók segélyezésére melyeknek egyik célja megszüntetni vagy legalább egyelőre kisebbiteni a rabszolgakereskedést.

* **A megyei tisztviselők lakbér-illetménye.** Biharmegyei tiszt, kezelő és segéd személyzetének ezelőtt utólag fizették a lakbér-illetményt. A belügyminiszter jóváhagyta, hogy ezután előre kapják negyedérenként a lakbért, azonban egyes kikötéseket tesz. Így halál esetén ha van örökös, a halotti negyedéből levonandó a még le nem szolgált időre járó és előre felvett lakbér-illetmény; a hol pedig nincs örökös, az előre kifizetett lakbér a pénztárt terheli. Önkéntes lemondás, vagy fegyelmi uton való elbocsátás esetén a le nem szolgált időre visszafizetendő a lakbér; állami vagy más törvényhatóságához átlépés esetén attól az időtől fizetendő vissza a lakbér, a mióta az új helyen részesül lakbérben. Nyugdíjazás esetén nem kell semmit visszafizetni s előléptetésnél a magasabb lakbér csak a legközelebbi évnegyedtől számít.

* **Nagyvárad milleniumi képe.** Nagyvárad milleniumi képét, melyet a város Bihari Sándor festőművészével készített, diszes rámba fogja helyezni, a mely méltó kerete lesz a remek műnek. A városi tanács megbizta Bihari Sándort, hogy a képkeret elkészítésére nézve, szakemberekkel lépjen összeköttetésbe. Megbizták egyúttal a művészt, készítse el a város részére néhai b. Dörny József volt főispán életnagyságu mellképét.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Jakobovits Ignác törvényszéki aljegyzőt, jegyzőnek nevezte ki a lugosi törvényszékhez.

* **25000 forintos hagyaték az árváknak.** Vagy két hónappal ezelőtt halt meg az erdélyi gentry familiák egyik legtekintélyesebb tagjának Zsombory Lajos, főrendiház tag neje sz. Kozma Anna csillagkeresztos hölgy, ki egész életében, de különösen gyermekeinek kora halála után valóságos védő angyala volt a környék szegényeinek, árváinak. Hogy mennyire szíven viselte az árvák sorsát, az annak legfényesebb tanubizonysága végrendelkezése. Ugyanis, — mint kolozsvári tudósítónk írja — Zsombory Lajosné vagyonának egy részét, mely körülbelül 20—25,000 forint értéket képvisel, egy Kolozsvárt felállítandó kath. árvaházra hagyta, melynek vezetését a mindenkor kolozsvári plebános vezetésére bizta. Hasonlóképp szép összeget hagyott a csiki iskolákra is.

* **A honvéd-huszár laktanya építése.** Az építendő honvéd-huszár laktanya lovagló iskolájának vasfedélszerkezetére beadott pályázatoknál az összeg szerint a Danubius hajó és gépgyár, a számítások szerint pedig a Schlick-gyár ajánlata mutatkozik legelőnyösebbnek. A főmérnök javaslatához képest, a tanács felkéri Pünkösdi debreczeni áll. építészeti felügyelőt, hogy a terveket és ajánlatokat vizsgálja át s jelölje ki, hogy melyik a legelőnyösebb a városra.

* **Érdekes természettani előadás** lesz f. hó 8-án, szombaton d. u. 5 órakor, a főgymnásium fizikai tantermében. Dr. Károly Irén, az intézetnek kiváló fizikus-tanára fogja ez alkalommal kísérletekkel bemutatni, a telegrafozást drót nélkül. Hosszabb idő óta buvárkodott a jeles szakértő e téren és most, midőn meglepő eredményhez jutott, — készséggel vállalkozik arra, hogy azt a nagy közönségnek jótékony czélra bemutassa! A bemeneti díjat egy koronában állapította meg, a jövedelmet arra fordítja, hogy a szegényeket, a Röntgen-sugarak felvételénél ingyen láthassa el lemezekkel. Tekintve e jótékony czélt, de különösen a drót nélküli puszta levegőben való telegrafozás rendkívül érdekességét — hisszük, hogy szombaton minél többen fognak megjelenni az előadáson, melyel Nagyvárad a vidéki városok között ismét

az első helyen áll, a mennyiben még a drót nélküli telegrafozást vidéken nem mutatta be senki.

* **A köztemető rendezése.** Az újvárosi központi temető rendezésének ügye, a Zöldkerti-temető bezárása folytán igen sürgős dolga a városnak. A tanács január hó 15-én tárgyalás alá veszi, hogy mielőbb rendezzék a kívánalmakhoz képest ezt a fontos és sok érdeket érintő ügyet.

* **A közös hadseregből a henvédséghez.** A közös hadsereg azon tartalékos tisztjeit, akik az 1888. évben soroztattak be, a 10 év letelével új évtől áthelyezték a m. kir. honvédséghez. A nagyvárad 4. honvéd gyalogezredhez áthelyezett tisztiek a következők: Gelléri Gyula, Dusemasin Albert, Kiss Sándor, Rimler Pál, Schwabe Gyula, Macskásy Gyula, Szabó Béla, Molnár József, Kőszegi Imre, Héjas András, Verner Kálmán, Strasser Miklós, Polgár Béla, Ödönfy László, Deér Mihály hadnagyok. A 2. honvéd-huszár ezredhez áthelyeztetettek: b. Bornemissa Elemér, Fülöp Ferencz, Wodianer Hugó, Árkai Aladár, dr. Batsmegyey Imre, dr. Moskovics József, Feldmann Károly, Gróh István, Bogdán Adorján, Balogh Elemér hadnagyok.

* **Megszűnt kanyaró-járvány.** Pecz Szöllőssön a kanyaró járvány miatt egy hónapra bezárt r. kath. iskolában a rendes tanítás f. hó 7-én ismét megkezdődik. Rákóvetkező héten fog a karácsonyi ajándék kiosztatni.

* **Millye Kálmán képei.** Tegnap az esti órákban sok nézője akadt Kíller Ede kirakatának. Millye Kálmán festő művész két kiállított nagy képét nézték meg a járókelők. A kitűnő technikával megfestett képekről már tegnapi számunkban szoltunk. S midőn most újól fog felhívjuk olvasóink figyelmét e nagytehetségű művészre, — egyúttal megemlítjük azt is, hogy a harmadik a legnagyobb kép — helyszüke miatt — csak néhány nap mulva kerül közszemlére. A kiállított képek főleg a művészek a portait festészet terén elért kiváló képzettségét igazolják. E hó 20-ig a művész megrendeléseket elfogad arcképfestésre. Nem kell ajánlanunk őt, mert hiszen minden dicsőretnél jobban ajánlják őt kiállított képei, — a melyek bizony nyeresége lehetnek minden szalonnak.

* **A hol meggyászolják a 48-as honvédek.** Fájdalom, ritka város az, mely elmondhatja, hogy nálunk a jobblétre szenderült 48-as honvédek meg is gyászolják. A legtöbb helyen még csak azt sem mondják domborobó sírjok felett: nyugodjék békével; részvétlenül temetik a szabadságharcz ősz bajnokait; begyepesedik felettök a jeltelen halom és senki sem tudja, senki sem törődik vele, hogy ki nyugosza örök álmát a besüppedt sírhant alatt. Gyöngyös városé az érdem, ki megmutatta, hogy nem feledkezett még meg az agg harcosokról. — Egyik közgyűlésén ugyanis elhatározta, hogy a gyöngyösi 48—49-es honvédegylet bármelyik tagja elhunyt esetén a városház erkélyére 48 órára a gyászlobogót kitűzi. E határozatát egyhangulag hozta a közgyűlés.

* **Egy fiatal plebános halála.** Nem az az öreg ember, aki távol van a bölcsőtől, hanem aki közel van a sírhoz. Fiatal ember volt még korra s ime mégis ő ment el leghamarabb az Urhoz, kinek hű szolgája volt a földön. — Müller Károly 1862. év augusztus 29-én született Bocskón, 1886. július 16-án lett pappá szentelve. Kápláni éveit *Belényesen, Szilágy-Somlyón, Szarvason és Nagyváradon* töltötte, *Derecskén* pedig néhány hónapig helyettes lelkész volt. 1892-ben került mint plebános *Bikácsra*. Régóta betegeskedett, csuda, hogy az a gyenge test eddig is bírta. Az utóbbi években már kiségitőre szorult, néhány hét előtt pedig

betegsége miatt lemondott plebániájáról. Keden adta át a plebánia vezetését helyettesének s aznap este örök nyugalomba helyezte őt az Ur. Jó lelkű ember, buzgó pap volt. Plebániáján csaknem teljesen befejezte a magyarosítás művét. Iskolájában régóta nem hallottak tót szót a gyermekek, de már (ami elődje érdeme) a felnőttek is egy-két kivétellel mind tudnak magyarul. Hívei jó pástort, agg szülei nagy támaszt vesztek benne. Adja meg Isten az elhunyt fiatal pap lelkének azt, ami után vágyott, az örök jutalmat!

Az elhunyt plebános szülei és rokonai a következő gyászjelentést bocsátották ki: Müller István mint atya, Kovács Mária mint anya, Kovács János mint nagyapa, továbbá Müller Anna és Mária mint testvérek, Konecsny András és Rehoresik Jakab mint sógorok és összes szerető rokonai fájdalomtól megtört szívvel tudatják a legjobb fiu, testvér, sógor és rokon tisztelendő MÜLLER KÁROLY bikácsi róm. kath. plebánosnak, élete 36-ik, a' dozárságának 12-ik évében hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után folyó hó 4-én este 1/2 9 órakor történt gyászos elhunytát. A kedves halott földi maradványai folyó hó 6-án Bikácson fognak beszenteltetni, mely után a megboldogult óhajához képest a nagybocskai (Mármaros-megye) róm. kath. temetőben fognak örök nyugalomra tétetni. Kelt Bikácson, 1898. január 4-én. Béke lengjen áldott porai felett!

* **Bismarek állapota.** Multkori számunkban már megemlékeztünk arról, hogy a vaskanczellár állapota bizony rosszra fordult. Megemlítettük azt is, hogy állapotát éppen az teszi olyan komolylyá, hogy kínzó fájdalmi miatt épséggel nem tud aludni — s ő maga tökéletesen tisztában van betegsége súlyos voltával. Nehány lap azonban hevesen kikelt ezen hírek ellen s erősen hangoztatta, hogy ezek nem alapulnak valóságban, mert Bismarck herczeg állapota éppen nem ad komolyabb aggodalomra okot. Tény az, hogy a beteg már eljutott addig, hogy lábai dagadnak. Hogy aztán orvosa, Schweninger tanár mire magyarázza ezt, azt nem tudhatjuk, — de tény az, hogy tegnap delelőtt a berlini börzét bejárta az a hír, hogy a beteg aggastyán állapota rohamosan rosszra fordult. És ezt a hirt nem mondhatja senki alaptalanak. A Friedrichsruhei kastély kapui állandóan zárva vannak. Látogató oda ugyan be nem megy, — még olyan sincs, aki onnan hirt hozzon. Nem is lesz előbb híradás, de az majd, a mi aztán bejárja az egész világot, elég hangos lesz. Nagy beteg a vaskanczellár, nagyon öreg is már. — Csak czáfoljanak a jól értesült lapok, — csak aztán a lélekarangra rá ne czáfoljanak valahogy, — mert hát annak élesebb és messzebb ható a hangja minden jóhiszemű filozofálásnál!

* **Elzüllött ember.** A nagyvárad rendőrség most egy elzüllött embert keres. Végső Miklósnak hívják ezt az embert, a ki noha tanult ember, mindenféle elkövetett tetteiért megfosztották állásától. Végső most a napokban Nagyváradon több embert becsapott azzal, hogy nem létező gabonát adott el és erre előleget vett fel, azonban mindig megengedtek neki, illetve a panaszosok — tekintve személyét — visszavonták panaszait. Tegnap azonban a rendőrséget értesítették, hogy Végsőt régóta körözik és kéri, hogy tartóztassák le. A szerencsétlen ember azonban ezt megérezte és ideje korán elmenekült. Most az országos körözését rendelték el.

* **Hymen.** Schmutzler János műórás kedves mostoha leányát eljegyezte Jungligné I. József üzletvezető.

* **Töltények az égő házban.** Kovács Károly Puszt-Ujlak községi lakos Károly nevű fia a ládáját, melyben ruhaneműek, puskapor és kész vadász fegyver töltények voltak, a pad-

lason tartotta. A napokban éjjel valószínűleg lédájából akart valamit kivenni s a végéből a padlásra gyufával ment s a gyufát a széna közzé eldobta, melytől lejövetele után a széna s később a ház teteje is meggyuladt és teljesen leégett. Oltani nem lehetett, mivel a lédában volt vadász fegyverhez való töltények időközönként elsültek s könnyen meglöhettek volna valakit. Ez távol tartotta a közönséget a tüztől.

* **Jégünnepély a Sporttéren.** Tegnap este lett megtartva a Sport téren az első jégünnepély. Az ünnepély leszámítva azt, hogy a jég nagyon puha volt, igen jól sikerült és nagyon szép számu és igen előkelő közönség vett abban részt. Délután 1/2 6 órakor mozsár lövés hirdette az ünnepély kezdetét. A jégpálya körül színes lampionok égtek a közepén két óriási láng volt amely bevilágította az egész teret. Később a jégen bemutatták a különféle tánczokat korecsolyán és végül a «Nagy kígyó» játékot mutattak be a korecsolyázók. Fél nyolc órakor ezután fényes tűzijáték vette kezdetét amely még sokáig mulattatta a jelenlevő közönséget. Az estély szép sikere valószínűvé teszi, hogy ezt az ünnepélyt megismételik. — A jégünnepélyen a katonazene is közreműködött.

* **Párbaj egy színésznő miatt.** Benedek Árpád volt nagyváradi, jelenleg aradi hírlapíró és Györgyi Antal tartalékos cs. és kir. huszárhadnagy tegnap súlyos feltételek mellett párbajt vívtak, melyben Györgyi Antal homlokától lefelé huzódó mély vágást kapott. A párbaj oka egy naptár czikk volt, melyben az aradi színtársulat egy női tagjáról humoros leírás jelent meg a naptár szerkesztőjétől, Benedek Árpádtól. A Nagyváradon tartózkodó főhadnagy táviratilag tudakozódott a czikk szerzője felől, mire a szerkesztő ugyancsak táviratban intézett kérdést, minő jogcímen kíváncsi erre a főhadnagy. A válasz sértő távirat volt, miért Benedek nem maradt adós. A főhadnagy ezután hivatta ki az újságíró.

* **Névváltoztatás.** Weisz Bernát Béla nagyváradi jogszigorlónak a belügyminiszter megengedte, hogy vezetéknévét «Vas»-ra változtassa.

* **Elégett pálinka főző.** Mint levelevezőnk írja, Schwarcz Abrahám kismási lakos szalmával fedett pálinka főzdéje m. hó 15-én kigyuladt s a teteje s kádak elégték. Értékük 300 frt volt. Biztosítva volt minden a bécsi bizt. társaságnál 1400 frtra. A csendőrség a nyomozást megkezdte s igen erős gyanu van a tulajdonos Schwarcz Abrahám ellen, mivel a főzde használaton kívüli, teljesen rozoga állapotban volt s az előjáróság által csak 300 frtra értékelte. Felteszik, hogy káros az 1400 frt biztosítási összeg megkaparítása végett haszonlesésből saját maga gyújtotta fel főzdet, mely gyanut megerősíti az is, hogy a káros előzőleg az összes vagyonát áruba bocsátotta s onnan elakar költözni. A további nyomozás folyamatba van.

* **Kiderült lopás.** Még az elmúlt nyár folyamán Dr. Vári-Szabó Béla tasádfői határban levő tanyájáról a bezárt szobából ismeretlen módon több ruhaneműt elloptak. A tanya egyik végében lakott Sárközi Sándor aki a lopás idejében gyanúsítva nem volt, csak most midőn más lopásért a m. csékei kir. íbság fogházában vizsgálat alatt áll, irányult rá a gyanu, hogy a nyáron is ő követette el a lopást, a lakásán egyet-mást fel is találtak. — Sárközi tagadja a lopás elkövetését, de a tárgyak holszerzését igazolni nem tudja. A csendőrség vendégszeretét — élvezi.

* **Megszökött katona.** A helybeli gyalogezredtől a karácsonyi ünnepek alatt megszökött egy katona Miller János. Azóta mindenütt keresték, de hiába, most azután országos körözését rendelték el.

* **Parasztigazság-szolgáltatás.** Ily czímen a Debreczeni Reggeli újság a következő jóízű apróságot közli:

Van már parasztszecsület, hát miért ne legyen parasztszecsület is. Ha pedig közelebről megvizsgáljuk úgy fogjuk találni, hogy ez a fajtája a sommás eljárásnak nem is olyan rossz. Mindenesetre a leggyorsabb, legegyszerűbb, legigazságosabb Tessék megítélni.

Vasárnap éjjel a rendőrök két parasztyafit czipeltek be a központi rendőrség inspekziós szobájába. A rendőrök hivatalosan megjelentették, hogy ez a két ember úgy összemarakodott nyílt utcán, hogy egész népcsoportot támadt körülöttük.

— Hát most mit csináljak én kendtekel? rivad rájuk mérgesen Pósalaky, az ügyletes rendőrbiztos. Vagy béküljenek ki itt nyomban és induljanak csendes békességben haza, vagy lezáratom reggelig mind a kettőtököt. Na melyiket választják.

— Nem vón az egyik sem igazságos, — válaszolja fejkavarva az egyik paraszt. Legislegjobb a vóna, ha itt nyomban feltenyerelnék egymást, mert meg van bántva a becsület, útni muszáj!

— Hát csak cselekedjék meg, hanem aztán szent legyen a béke! — egyezett bele a rendőrbiztos.

Dictum, factum, a két ellenfél kölcsönösen felképezte egymást, megrázta egymás kezét és illedelmesen jó egészséget kívánva békességben haza ballagott.

* **Véres verekedés Nagy-Bajomban.** Mint tudósítónk jelenti a mult napokban Falucsói Lajos és Szilágyi Lajos nagybajomi lakosok az utcán valamin összeszólkalkoztak. A heves szóváltásnak az lett a vége, hogy Szilágyi egy fejszével megtámadta Falucsóit. A véres verekedésnek a csendőrség vetett véget és így csak könnyebb sérülések történtek. Az ügynek folytatása lesz a Berettyó-Ujfalusi járásbírótság előtt.

* **Fizetéképtelen kereskedő.** Berliner Jakab fia nagyváradi kereskedők fizetéseiket beszüntették.

* **Bezárták az Első nagyváradi mulatót.** Az első nagyváradi mulatót bezárták, mivel az orpheum társulat tovább ment. Valószínűleg azonban már néhány nap mulva ismét jön egy új társulat, amelylyel már nagyban tárgyal a bérlő.

* **Felhívjuk a t. olvasóközönség figyelmét** arra a kedvező alkalomra, mely abból az alkalomból nyílt, hogy hatóságilag engedélyezett végeledás folytán mindennemű divat szükségleteiket a legjutányosabban, mondhatni potom áron szerezhetők be **FREYBERGER ALBERT** üzletében, miért is lapunk mai számában közzétett hirdetését szíves figyelmébe ajánljuk.

* **Az idő előhaladása miatt az összes téliárunk ugymint alsóruhák, harisnyák, keztyűk, ntázó pokróczok rendkívül leszállított áron kaphatók. RÓTH M. utóda kalap és férfi divat üzletében, ahol kizárólag karlsbadi czipők kaphatók a legújabb bál ingek és nyakkendők nagy választékban megérkeztek.**

Győrvidék munkásai és a szocializmus.

Köztudomásu dolog, hogy néhány nap mulva városunkban munkás gyűlés lesz, a melynek szóvivői a fővárosból ez alkalomra leránduló szocialisták lesznek.

Nincs semmi szavunk a gyűlés ellen; mert hiszen jogosult a munkások azon törekvése, hogy helyzetükön javítsanak, azt megbeszélés tárgyává tegyék és módokat keresenek, a mely módokat utján helyes megoldást találhassanak a tőke és munka közt titkon — de annál vehemensebben — vivott ádatlan küzdelemre.

Csak egyet nem szabad feledni a munkásoknak sem, hogy t. i. sokkal több a lelketlen agitátor, mint az őszinte munkás-barát. És nagyon siralmas dolog azokban bizni, akik ide-

genből szakadnak ide, csupán azért, mert — mint önzetlen jóbarátai a sinylódó munkásoknak — minden áron javítani akarnak «testvéreik» sorsán.

Meg vagyunk arról győződve, hogy Nagyváradon és környékén sokkal józanabb gondolkozásu a munkásnép, semmint saját jól felfogott érdekeit feláldozná néhány csillogó frázisért.

És mikor minden aggodalom nélkül tekintünk e küszöbön álló munkásgyűlés elé, nem tartjuk időszerűtlennek arra az eljárásra felhívni az illetők figyelmét, a mely eljárással Győrtől elejét vették a szociális izgatás minden tulkapásának

Ime az eset:

Győrrre is el-elrándultak a budapesti szocialista izgatók és nagyhangu plakátokon hivatgatták a győri iparosokat a gyári munkások gyűléseikre. Éber figyelemmel kísérte e népes gyűléseket Giesswein Sándor dr. győri kanonok és Abday József, nyug. plebános, sajnálattal látták, hogy a szocialista tanok mint a futó tűz úgy terjednek, főleg a gyári, de a magánműhelyekben is, de még a győrvidéki falvakban is megkezdtek a szocialista gyűléseket.

Giesswein Sándor dr. és Abday József idős és fáradságot nem kimélve, számtalanszor megjelentek a győri szocialisták között és örömmel tapasztalták, hogy azok nagy része nem ért egyet a zsidó szociális izgatókkal és őket keresztény érületüktől megfosztani még nem sikerült.

Ezeket tehát magok köré gyűjtötték és Giesswein dr. megígérte nekik, hogy sorsukat szívvel-lélekkel fölkarolja. Elment Bécsbe, hogy még behatóbban megismerkedjék az ottani virágzó keresztény szociális munkás egyesületekkel.

És január 2-ára összehívta már a győri és győrvidéki keresztény munkásegylet alakuló gyűlését. Minthogy 200 iparos és munkás jött össze, kik a legnagyobb csöndben és figyelemmel hallgatták a sorsukat szíven viselő kanonok lelkes beszédét. Az egyesületnek, mely kizár minden politikát célja: a keresztény munkások valláserkölcsi érületét ápolni, szellemi képzettségét fejleszteni és anyagi jólétét előmozdítani így a *szociáldemokráciával szemben* XIII Leó szentséges atyánk által a munkáskérdésről kibocsájtott körlevélben kifejtett keresztény-szociális elveket társadalmi uton terjeszteni. Oly elragadó volt Giesswein, kanonok beszéde és oly meggyőző erejű, hogy a jelen levő rendőrtisztviselő, Szanter József stb. rendőrkapitány legott kijelentette, hogy ő is beáll pártoló tagnak.

Rendes tagok gyanánt azonnal 51-en jelentkeztek, kik hetenkint 5 kr. tagdíjat fizetnek, melyből betegeiket, özvegyeiket, árváikat segélyezik.

Hahnenkampf György kanonok azonnal 22 frtot tett be az egyesület pénztárába, melynek gondozója Abday József, nyug. plebános lett, míg elnökké óriási lelkesedéssel Giesswein Sándor dr. kanonokot választották, ki az új egyesület alapszabályait jóváhagyás végett a miniszterhez fölterjeszti.

IRODALOM.

Arménia. Magyar örmény havi szemle felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos, Szongott Krisztof. Január. Szamosujvár, Todorán Endre «Auróra» könyvnyomdája, 1898. Az örmény szemle ez idei első száma Jakabffy Imre a minta-főispánját mutatja be, ki. okt. 25-én ünnepelte e méltóságának 10 éves jubileumát. E czikk és a hozzácsatolt lendületes óda szerzője Márton Dávid. Nagy érdekléssel olvastuk a 48-as idők

egy hős agg tábornokának Czetz Jánosnak levelét is. Buenos Airesből, valamint Dr. Molnár Antal tanulságos cikkét az örmény német jövőjéről, bár azokhoz a tervekhez, melyekről a szerző szól, több aggodalmas megjegyzésünk lenne, amennyiben az örmény német prosperálását az orosz befolyás terjedésétől teszi függővé, már pedig az orosz hatalom bárminő erősödése nagy veszedelem hazánkra. Ki kell még emelnünk e füzet tartalmából az érdekes szerkesztő dolgozatát, melyben az örmény családok geneológiáját Hásztyákubtól kezdve Kádráig viszi. Reméljük, hogy a szerkesztő, pompás tanulságát külön lenyomatban is fogja közölni, hiszen azt, tekintve a magyar örmény intelligenciának jelentékeny számát, igazán közérdekűnek nevezhetjük. A kisebb közlemények az irodalom és művészet, a közgazdasági élet, hírek az örmény világból című rovatok alatt is sok érdekes eleven újdonságra találunk. Melegen ajánljuk a derék folyóiratot az egész Tiszántul figyelmébe.

— **Betyárok.** Történetek az alföldi rabló világból, gróf R á d a y korában. Irta R i ó. Hát ez bizony eléggé hajmeresztő című egy könyvnek. A 18 történet előtt nem látni egy kuknyi előszót sem, a mivel a szerző valamilyen megértetné velünk, hogy tulajdonképpen miért irt ennyi, ponyvára való, rémhistoriát? Keresztül böngészni az ember a 192 oldalt, de bizony éppenséggel nem talál benne semmit. Komisz, kapezbetyárokról szól minden história és nyilván azt akarja velük kimutatni a szerző, hogy mennyi vadság és aljasság fér meg egy alföldi futóbetyárban. Tisztelem az ilyen témákat, de még festve sem szeretem, nem hogy leírni. Aztán meg egy lyukas csizmatalpról is lehet írni, — csak az a fő, hogy hogyan ír az ember. Tudja a manó, de ezek a dolgok ropantul népiesek. Nagyon szűk látókörű és korlátolt felfogású ember lehet az, aki az ilyes mosdatlan betyár hetvenkedések olvasásában örömet lel. Én úgy vélem, hogy R i ó, a szerző, kissé túl lőtt a célon. Keresi a hatást, de nem ismeri eszközeit. Bizony, könyvére rá fér egy kis füstölés. A szinnyomatostáblájú könyv ára 2 korona. De hát, mi türes-tagadás, bizony 2 koronáért manapság még a mostohán táplált magyarkönyvpiacra is jobb dolgokat árulnak már, hála érte az egyre terjedő jó izlésnek!

—i.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése.

A nagyváradai kath. kör tegnap este tartotta rendes havi ülését. D u s László elnökléte alatt jelen voltak: D e n c s János, id. G á l b o r y Sámuel, S t a r k Gyula, G r a m m Szilveszter, B e r e c z k y Géza, G y a l o k a y János, K á r g e r Sándor, F e t s e r Antal, B ö s z ö r m é n y i Géza, G á b r i e l y Lajos, dr. V u e s k i c s Gyula és helyettes jegyző I m r i k Gusztáv.

Az elnöklő alelnök az ülést megnyitván, az új év alkalmából melegen üdvözölte a jelen volt választmányi tagokat.

A pénztárnok és könyvtárnok jelentéseinek meghallgatása után B e r e c z k y Géza pénztárnok előterjesztette a megrendelő lapok jegyzékét.

Az eddigi lapok és folyóiratokon kívül megrendelik még a »Kath. Hírtérjesztés Lapja«-t, — a »Magyar Szalont« és az »Uj idők«-t.

A hátralékos tagsági díjak behajtására felkéri a pénztárnokot.

Uj tagokul felvették a következőket: B á n á t i Márton, C z e y l i k György (N.-Szalonta), P a p p Károly, R o t t e n b i l l e r Nándor, U z o n János és R ó z s a Ambrust. A kör tagjainak folytonos szaporodását örvendetesen vették tudomásul.

Az évi közgyűlés megtartását január hó 30-án d. e. fél 11 órára tűzték ki. Elő-

zőleg választmányi ülés lesz, melyre az elnökség meghívja választmányi tagjait.

Még több apróbb ügyet intéztek el s az ülés véget ért.

TANÜGY.

Tanítók tanácsadója. Az országos nyugdíjintézetbe való felvétel, özvegyi segély és nyugdíjazás engedélyezése alkalmával követendő eljárásra nézve a tanítók lapjában közölve lettek megyénk érdekes tanfelügyelőjének hivatalos körözlvényei, mely utasítás nyomán végeztetnék annak az anomáliának, hogy a tanítók nyugdíjkérvényei hiányos felszerelés vagy alaki hibák pótlása végett több ízben küldesse nek vissza, míg azok a miniszteriumhoz expedálhatók lehetnek.

Eleje lenne véve annak a kellemetlen eljárásnak, hogy a hazai tanítóóság nagy része a tanfelügyelőt és szerkesztőséget árasza el sokszor primitív dolgok kérdéseivel, utóbbit nem egyszer érhették nozva ki a türelemből.

Azonban a nyilvános iskolánál töltött időnek kivételes esetekben a nyugdíjba visszamenőleg való beszámíthatására nézve nincs említés téve a körözlvényben s ez többeket ismét tájékoztatásban hagy.

Mert a mielőbbi belépésre nagyon helyesen cizáltatik az 1892. évi 37.290 számú miniszteri rendelet, mely szerint »nyugdíj jogosultság csak azon év kezdetétől számíttatik, melyben a felvétel a kir. tanfelügyelőség útján kérelmeztetett: — igen ám, de ezen intézkedés nem vonatkozik azon tanítóokra, kik a felvételhez megkívánt kellekek birtokában még nincsenek. A kiket a kényszerhelyzet hátráltatott abban, hogy magokat a nyugdíjintézménybe elvették, vagy akik mint helyettes és óradíjas tanítók működnek s így a felvétel kellekeivel nem bírnak, az ilyen esetekben nyilvános jellegű iskoláknál eltöltött időket tudtommal a nyugdíjba visszamenőleg beszámíttatnak.

Nagyon helyes volna tehát az actualis felhívást ez irányban kiegészíteni illetőleg a pozitív tényállást mihez tartás végett közölni, mert enélkül ügyünk állapotával tisztába jönni nem fogunk, ép úgy mint azon tanítók, kik jó reménység fejében máig is 600 frt után fizetik a % -ot, pedig nyugdíj igényük csak 300 frt.

Ludvigh Béla.

MULATSÁG.

A kath. kör tánczestélye. A nagyváradai kath. kör vigalmi bizottságának tagjait tisztelettel kérem, méltóztassanak f. hó 7-én este 6 órakor a kör helyiségében megtartandó bizottsági gyűlésen teljes számban megjelenni. A gyűlés tárgya: a farsangon rendezendő tánczestély. Tisztelettel Nagyváradon 1898. jun. 5. I m r i k Gusztáv elnök.

A harmadik jogásztánczestély. Említettük már a multkorában, hogy a harmadik jogásztánczestély 18-án fog lezajlani a Zöldfában. A mulatságra azóta nagyban készül a rendezőség. A közönség körében a mulatság iránt oly nagy az érdeklődés, hogy annak a sikere már előre is biztosítva van.

A «Réti Népkör» bálja. A házas, fesztelen polgári tánczestélyek között számot tesz a «Réti Népkör» szokásos tánczestélye. Az idej bálra erősen készül a rendező bizottság s ma, csütörtörtökön is értekezletet tart a bál ügyében. Erre a vonatkozólag a következő felhívást közlik: A réti népkör elnöksége felkéri a bál-és tánczrendező-bizottság tagjait, hogy f. hó 6-án azaz csütörtörtökön este fél 8 órakor a kör helyiségében értekezletre megjelenni sziveskedjenek. Az elnökség.

S P O R T.

Husz sakkjátszma egyszerre. Érdekes verseny lesz ma a sakkör helyiségében. A legtöbb itt járt C h a r o u s e k példájára Gesz-

tes i Ödön a kör titkára fog egyszerre 20 játszmat vezetni, mely — tekintve azt, hogy nevezett legutóbb tíz játszma közül egyet sem vesztett el — sikerrel biztat. Az érdekes produkció délután 5 órakor kezdődik s valószínűleg fél 8-kor ér véget. A rendezőség felkéri azokat, kik a tömeges játékokban résztvesznek, sziveskedjenek a kitűzött időben pontosan megjelenni, a kör tagjai által bevezetett érdeklődők és szakbarátok szivesen láttatnak s a belépés díjmentes.

Igazságszolgáltatás.

A kir. ügyészség tevékenysége. A nagyváradai kir. ügyészség az elmúlt 1897. évben nagytevékenységet fejtett ki, a mit minden dicséretnél jobban igazolnak az ügyforgalomra vonatkozó számok: a folyó évnegyedben érkezett 16528, elintéztet 65528, nyomozási és vizsgálati indítvány 2077, félretételi és áttételi indítvány 676, vádindítvány 307, közvetlen idézés, 322, megszüntetés 921, áttétel 185, kiegészítés 397, feljelentés 6, eljárás megindítása vagy félretételi indítvány 22, vád és megszüntetés 23, tárgyalások 12, indítvány és nyilatkozat 45, új a táblák 2015, indítványok és nyilatkozatok száma 5244, indokolt felebbezések 37, kegyelmi vélemények 1, vágtárgyalási napokon 181, itélettel befejezett tárgyalásokon 583, elhalasztott tárgyalásokon 212, itélet hirdetéseken 897, közigazgatási bizottsági üléseken 30, felügyelő bizottsági üléseken 12, bírói szemléken 9, szabadúton volt 196, beteg volt 24.

REGÉNY-CSARNOK.

ISOTTA.

Történeti novella Cantu Caesartól.

Ford: Gusztáv.

Hirtelen megszólalt a kapuczinusok harangcskaja, mely az alvó világot ébresztgette, hogy imádkozzék, mert egy lélek készül elhagyni a földet. Mikor az aggyastán ezt meghallotta, levette kalapját s kezdé a: Pater nostert-t; azután a De profundis-t, mely imádságokkal a hívőknek búcsúzniok kell az örök életre távozótársuktól.

A hajósok karban feleltek s az egyhangu imádság, az egyetlen emberi hang a természet tombolásában édes vigaszt csepegtet az igaz szívébe. De hova lett Isotta bátorsága?

Először csendet akart parancsolni, de hangja elakadt; a haláltól való félelem, a bűn utálata folyton erősebb, hatalmasabb lett benne, míg végre egész lelkét hatalmába ejtette, — nem tudott többé magán uralkodni, arcát elrejtette, zokogni kezdett! Meg volt mentve!

Mikor a partot elérték, gyorsan kiugrott s a nélkül, hogy a csolnakban levő agrá gondolt volna, felszaladt a várba.

Csendesen lépett be, végig ment a folyosón, a termeken — ah mily emléket idéztek fel ezek — mikor szobájába ért, Mária képe elé veté magát; a boldogságos Anya isteni gyermekét tartotta karján s mosolygott mindazokra, kik segítségét kérték.

Tehát ez elé térdelt, sirt, imádkozott, könyörgött, mit évek hosszú sora óta nem tett és a mi az elmúlt boldog idők, elvesztett békéjét hozták vissza.

Morone s Estella, kik kétségbeesetten rohantak vissza a várba, hogy Isottát számadásra vonják, nem tudtak szólni a bámulattól, hogy Isottát a Madonna lábai elé borulva találták.

Haragjuk elragadtatássá változott, mikor Isotta felkelt, Estella nyakába borult s kiáltott:

— Bocsánat! irgalom! Ó meg van mentve!

Ekkor ütött az óra 12 ót.

Ezzel fejezte be a pap elbeszélését s a haligatók egyike sem merete meg zavarni az ájtatos csendet, mely a hajóban uralkodott.

Magam is nagyon meg voltam hatva. Miután így elmúlt egy óra, egy leány szólt meg s kérdé:

— És mi történt az arnóvel? — mintha

csak folytatni akarta volna a félbe szakadt elbeszélést.

— Az urnóval? — kérde az elmélkedésből felrázott pap.

— Látjátok ott a hegyháton azt a fatut? hát azt a fehér házat benne? Az Dervio s annak a háznak helyén egykor kolostor állott. Oda ment Isotta, hogy hátralevő napjait szigorú bünbánatban töltse el, békében az Istenel, ki előtt az igaz bánat annyit ér, mint az ártatlanság.

— Ah! — szóltam én — miért nem maradt az emberek közt, hogy jó tettei által korábbi bűneit jóvá tegye?

— Azt nem mondtam, — felelt a pap — hogy semmi jót sem tett. Számítatlanok az irgalmasok utai, valamint nagy azok előrelátása.

A mi pedig a jegyeseket illeti, néhány nappal később egybekeltek, a közeli kolostor guardiánja áldotta meg frigyüket, vidáman, de pompa nélkül ülték meg a menyegzőt a várban. Örömeiket ki írhatná le? Nagyon nehéz a boldogságot lefesteni, mert keveseknek jut osztályrészül. És még örömeiket az is fokozta, hogy ekkor kapták meg a tudósítást, hogy a várban elrejtőzött Boldone Polidoronak Morone lovag érdemeiért megkegyelmeztek.

V. Károly minden lázadóknak kegyelmet adott, mert Mailand egészen birtokában volt s így Lombardiában újra hejre állt a rend s a béke.

— Rend! Béke! kiáltottam én, hogy az elbeszélőt tovább is szólásra bírjam, a pap azonban figyelmen kívül hagyta kiáltásomat, elővette breviáriumát s imádni kezdte Istent, kitől úgy a baj mint a vigasztalás, a jutalom, mint a büntetés származik.

En pedig újra ábrándozva néztem fel s élveztem azt a kellemes érzést, mely az ember szívét eltölti a sápadt hold utolsó sugarainak szemlélésénél.

(Vége.)

TAVIRÁTOROK.

Az ausztriai helyzethez.

Bécs, jan. 5. (Saját tud. távirata.) Az osztrák politikában nagy változás állott be. A király hozzájárult a bajt okozó nyelvrendeletek visszavonásához. A németek a legmesszebb menő engedményeket kapják.

Ugron Gábor levele.

Budapest, jan. 5. (Saj. tud. táv.) Mint lapunk más helyén adjuk, Ugron levelet irt Bartha Miklóshoz, melyben kijelenti, hogy visszavonul a politikától. Egy későbbi táviratunk jelentése szerint Ugron levelében erősen megtámadja a függetlenségi pártot is, melyet Kossuthék nagyon zokon vettek.

Az osztálysorsjáték mai huzása.

Budapest, jan. 5. (Saját tud. táv.) A mai huzáson a harmincezer koronát a 83604. sz.; a tizenötezer koronát a 35862. sz.; a tizezret a 28580. sz.; a huszezetet a 35862. sz.; a nyolczvanezer koronát pedig a 13504. számú sorsjegyek nyerték meg.

A Köln. Ztg. Dreyfusról.

Budapest, jan. 5. (Saját tud. táv.) A »Kölnische Ztg.« írja: Ugy látszik, hogy az *Eszterházy-pör* tárgyalásában mindazt elkerülik, ami felvilágosítást nyújthatna arra nézve, mily mértékben bűnös *Dreyfus* a kémkedésben. Ahoz a tényhez, hogy res judicata forog fenn, szigoruan kell ragaszkodni. Ezzel szemben czélszerű a legbehatóbb és megbízhatóbb

vizsgálódások alapján megállapítani, hogy ha *Dreyfus* egyáltalában bűnös a kémkedésben, ez sem a német kormányval, sem a német tisztekkel, tehát a német katonai meghatalmazottakkal, vagy a párisi német nagykövetséggel sem áll összefüggésben. Ha *Dreyfus* kémkedett, ezt csakis valamely más hatalom érdekében tehette. A francia kormánynak talán érdekében áll, hogy az ügyet sürü fátyolba burkolja. A mi részünkről azonban semmi sem állja útját annak, hogy a tárgyalást a legtisztábban megvilágítva nyilvánosságra hozzuk, mert soha sem fog bebizonyulni, hogy *Dreyfus* eljárása és valamely német közeg között összefüggés léteznék. A német kormány annak idején elosztatta a német nagykövetség útján a francia kormánynak a tényállás fölött való kételyét. Mi megelégszünk ma — teszi hozzá a lap — e tény konstatálásával.

Nagy szerencsétlenség.

Budapest, január 5. (Saj. tud. táv.) A saman jogi (Ovideo) gyárban 200 kilogramm dinamit felrobbant. A gyárromba dőlt. 7 munkás meghalt, számosan megsebesültek, köztük többen súlyosan.

Angol dementi.

Budapest, jan 5. (Saj. tud. táv.) Londonban hivatalosan közzé teszik, hogy azon hir, mely szerint az angol kormány megmarad amellett a követelése mellett, hogy neki Chinában bizonyos területet engedjenek át, alaptalan.

Az angolok Afrikai hadjárata.

Budapest január 5. (Saját tudósítónk táv.) A Reuter ügynökség jelenti Kairóból: A Liucolu-ezred fele és néhány utászcsapat ma vasuton a Nilus felső vidékére elindultak. A fentnevezett ezred másik fele és a Warwick-ezred e hét végén indulnak el. Az Ameron Hochlander ezred később követi őket. Minden katonát 500 fölténynyel látnak el. Szombaton adták át az Ossnani vasut tovább kiépített részét a forgalomnak.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1897. január hó 4-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 11.80. Uj 11.60. Kétsz. buza 8.80—8.60. Rozs 8.30—8.—. Arpa 5.60— —. Zab 6.10—5.90. Tengeri: ó 5.60. uj 5.20. Borsó 16.—. Lenese 17.—. Bab 7.80. Köleskása 12.—. Burgonya 3.10. 100 kiló lángliszt 19.40, zsemlyeliszt 19.20, fehérkenyér liszt 18.80, barnakenyér liszt 18.—, széna fuvarral 1.80, szalma 0.70 Szalona 65.—, 6 kiló zsup-szalma —08, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20, tölgyfa 3.—, cserfa 3.40. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaalaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —34. Szilva pálinka —80. Szesz —95. 1 mm. kőso 10.70, nyers fagyú 24.—, olvaszt. fagyú 34.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 23.—, mész 1.10, kemény faszén 1.80, puha faszén 1.60, kendermag 8.70. köles 5.70 repce 12.—, dió 23.—, mogyoró —, aszu szilva 24.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 12, szalonna 66, sertéshus 56, juh-hus 34, veres hagyma 9, fog-hagyma 22, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 17. Egy liter kőolaj 20,

1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —, 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1897. évi január 4-ről: Tiszta buza körülbelül 200 hltr, kétszeres buza 50 hltr, rozs 300 hltr, árpa 50 hltr, zab 100 hltr, tengeri 300 hltr, burgonya 350 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 100 drb, félhizott 120, sovány 80, süldő 150, malacz 280, hizott marha —, jármás ökör 250, fejős tehén 170, borju 160, bivaly 5, juh és kecske 100, ló 191.

Marha ártáblázat 1897. január 4-ről Egy pár első rendű jármás ökör 280—310, egy pár másodrendű jármás ökör 200—260, egy pár harmadrendű jármás ökör 110—170, 1 pár fejős tehén 86—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 64—82, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 44—62, 1 drb. veres borju 9—16, 1 drb. fél éves borju 16—22, 1 drb, egy éves borju 23—34, két éves borju 32—56, 1 pár hizott sertés 48—80, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 33—46, 1 pár két éves sertés 52—76, egy jó igás ló 55—75 drb. 1 pár ökörbőr 15—21, egy pár tehénbőr 12—16, 1 pár borjubőr 5—7, 1 pár lóbor 6—10.

TÖZSDE.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Gabonatözsde.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt.

Határidők.

Budapest, jan. 5.	
Buza ősze	9.33
Buza tavaszra	12.—
Tengeri	5.33
Rosz ősze	8.74
Zab ősze	6.32

Értéktözsde.

Bécs, jan. 5.	
Az irányzat szilárd.	
Osztr. hitel	357.—
Magyar hitel	386.—
Allamvasut	341.—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktözsde 1897. január 5-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	121.—
Magyar koronaárjárdék	99.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	120.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-80	120.50
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	97.25
It. és jog megváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földterhermentelési kötvény	97.25
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	151.25
Tizaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.—
Osztrák járdék papirban	102.—
Osztrák járdék ezüstben	101.90
Osztrák járdék aranyban	121.25
Oztrák korona járdék	101.75
1860. osztrák államsorsjegyek	144.—
Osztrák magyar bankrészevény	947.—
Magyar hitelbank részvény	386.75
Osztrák hitelintézeti részvény	354.30
Páris vista	951.—
20 márkás arany	587.50
Német birodalmi márka	130.50
London vista	475.—
Páris vista	47.35
20 márkás arany	17.74

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Richter-téle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszert ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál és meghűléseknel és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titko szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy házarásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekben árban majdnem minden gyógyszerertárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Budapest. Bevásárlás alkalmával igen évtosak legyünk, mert több kisebbbértékű utaztat van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni**, az minden egyes üveget „Horgony“ veajegy és Richter czégyegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállitok, RUDOLSTADT.

Csődtömeg eladása.

V. b. **Feldheim Ábrahám és társa** nagyvárad keréskedő cég csődtömegéhez leltározott és a csődleltár 2—1079, 1081—1105, 1107—1121, 1123—1146 tételei alatt felvett 9526 frt 10 kr. beszerzési és 5226 frt 26 kr. becsértékű **fűszer és rövid árúknak** ugy a leltár 1106 t. alatt 800 frt beszerzési és 300 frt becsértékben felvett üzleti felszereléseknek, végül az 1080 t. alatt 280 frt beszerzési és 140 frt becsértékben felvett tűzmentes pénz-szekrénynek, összesen tehát **10606 frt 10 kr. beszerzési és 5666 frt 26 kr. becsértékű** ingóságoknak együttesen zárt ajánlat útján eladását a csődválasztmány elrendelvé, felhívják a venni szándékozók, hogy **1000 frt** bánompénzzel ellátott zárt ajánlataikat **1898. évi január hó 26-ik** napjának d. u. 5 órájáig **dr. Mihely Lajos** ügyvéd mint a csődválasztmány elnökéhez Nagyváradon, (Kossuth-u. Andrányi-ház) annál inkább adják be, mert későbbi vagy a bánatpénzt nélkülöző ajánlatok el nem fogadhatók.

Vevő a jelenlegi üzlethelyiséget megegyezés esetén 1898. május 1-ig megtarthatja; ellenesben az árukat 8 nap alatt átvenni és elszállítani köteles. A csődválasztmány az ajánlatok feletti döntés jogát magának fentartja. A vételi illeték vevőt terheli.

A csődleltár alulírott tömeggondnoknál vagy Geleta Géza kir. törvényszéki csődbiztos urnál megtekinthető; az áruraktár pedig az érdeklődőknek jelentkezése esetén **naponként a délelőtti órákban** meg szemlélés céljából rendelkezésre és nyitva áll.

Nagyváradon, 1898. január hó 5. napján.

Mihely Adolf.

BELÉPÉSI FELHIVÁS!

A »POLGÁRI TAKARÉK- ÉS SEGÉLYSZÖVETKEZET«
III-ik ÉVTÁRSULATÁBA.

348 5—15

A »Polgári takaré- és segély-szövetkezet« módosított alapszabályai szerint 1898. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1900. év végeig tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket *s minden üzletrész után hetenként 10 kr (20 fillér) fizetendő.* A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyereséget hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg $\frac{1}{6}$ részét 6%-os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok belépésének és a heti fizetések bérmentes teljesítésének

megkönnyítése céljából a szövetkezet a póstatakarékpénztárnál **s z á m l á t** nyitattott.

A szövetkezetben való belépés alkalmával üzletrészekint **5 kr beiratási díj** fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait valamint mindazokat, kik az 1898. január 3-tól kezdődő 3-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a szövetkezet üzlethelyiségében (Szent László-tér, Kovács-féle ház) **mielőbb** beiratkozni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1897. november hó.

A »Polgári takaré- és segélyszövetkezet«
igazgatósága.

A III-ik évtársulat befizetési napjai

hétfő délután 3—5-ig,
csütörtök délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek eddig több mint 1100 tagja van, mintegy 20,000 üzletrészszel.

Hatóságilag engedélyezett
Véjeladás
Freyberger Albert-nél.
Hol mindennemű árúak
P o t o m á r o n
1-6
kaphatók.

Tulhalmozott raktár miatt január 20-áig 25%-kal olcsóbb.

NÁDOR L. és TÁRSA cégénél

czipő és uridivat áruház

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Legnagyobb választék férfidivat cikkekben u. m.

legújabb divatu

KALAPOK

minden szín és alakban

legjutányosabb áron.

Továbbá

❧ férfi, női és gyermek-czipőkben legnagyobb raktár. ❧

FEHÉRNEMŰEK,

KESZTYÜK, NYAKKENDŐK,

SZAPPAN, ILLATSZER

s minden e szakmába vágó cikkek

dus választékban

s bámulatos olcsó áron kaphatók.

Telephon összeköttetés.